

Informe jurídic sobre les conseqüències derivades de la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea d'1 d'octubre de 2015

Antecedents

Es sol·licita a l'Autoritat que emeti un informe sobre les conseqüències derivades de la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea d'1 d'octubre de 2015 (Assumpte C-201/14) en el tractament de dades personals a les administracions dependents de la Generalitat.

En concret, s'exposa que el Parlament de Catalunya ha aprovat la Resolució 196/XI, sobre el tractament de dades personals, en la qual s'insta el Govern de la Generalitat a:

a) Elaborar, en el termini d'un mes, un informe sobre les conseqüències derivades de la sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de l'1 d'octubre de 2015 Assumpte C-201/14 en el tractament de dades personals a les administracions dependents de la Generalitat.

b) Presentar, amb relació al tractament de dades personals, un pla d'adaptació de les conseqüències derivades de la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de l'1 d'octubre de 2015 Assumpte C-201/14, en consonància amb les conclusions de l'informe a què fa referència la lletra a.

Per tal de donar compliment al primer punt, es demana a aquesta Autoritat que es faciliti la informació que es consideri oportuna.

Analitzada la consulta, que s'acompanya d'una còpia de la Resolució 196/XI del Parlament de Catalunya, sobre el tractament de dades personals, aquesta Assessoria Jurídica emet l'informe següent:

Fonaments Jurídics

I

(...)

II

La Resolució del Parlament de Catalunya 196/XI es refereix a la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea d'1 d'octubre de 2015 dictada en l'assumpte C-201/14 (Smaranda i altres contra la Caixa Nacional de l'Assegurança de Malaltia de Romania (CNAS) i l'Agència Nacional d'Administració Tributària de Romania (ANAF)).

Les repercussions derivades d'aquesta sentència ja van ser analitzades per aquesta Autoritat en el dictamen CNS 20/2016, elaborat a petició d'un Ajuntament i que es pot consultar al web d'aquesta Autoritat. Les consideracions que es formulen en aquesta informe recullen les que es van formular en el seu moment en aquell dictamen.

L'esmentada sentència el Tribunal de Justícia conclou que en el cas examinat s'havia vulnerat el dret de la Unió en matèria de protecció de dades de caràcter personal, atès que s'havia produït una comunicació de dades de l'ANAF a la CNAS que no estava prevista en una norma amb rang de llei. En conseqüència, calia haver-ne informat les persones afectades. En concret, el paràgraf 37 de la sentència afirma el següent (el subratllat és nostre):

*“Es cierto que el artículo 315 de la Ley nº 95/2006 dispone expresamente que «las autoridades, instituciones públicas y otras instituciones transmitirán gratuitamente a las cajas del seguro de enfermedad, **sobre la base de un protocolo**, los datos necesarios para determinar la condición de asegurado». No obstante, se desprende de las explicaciones facilitadas por el órgano jurisdiccional remitente que **los datos necesarios para determinar la condición de asegurado, en el sentido de dicha disposición, no incluyen los relativos a los ingresos**, ya que la ley reconoce igualmente la condición de asegurado a quienes carecen de ingresos sujetos a tributación.*

38 En tales circunstancias, el artículo 315 de la Ley nº 95/2006 no puede constituir, en el sentido del artículo 10 de la Directiva 95/46, una información previa que pueda dispensar al responsable del tratamiento de su obligación de informar a las personas de quienes recaba los datos relativos a sus ingresos sobre los destinatarios de dichos datos. Por lo tanto, no cabe considerar que la transmisión en cuestión haya sido realizada respetando las disposiciones del artículo 10 de la Directiva 95/46.”

És a dir, les lleis internes de Romania habilitaven la comunicació de les dades necessàries per determinar la condició d'assegurat però, en canvi, no habilitaven la comunicació d'altres dades, com és el cas de les dades relatives als ingressos. Per tant, respecte aquestes dades relatives als ingressos es considera que la seva comunicació resulta contrària al dret de la Unió, perquè la seva comunicació no estava prevista en una norma amb rang de llei, sinó només en el Protocol 2007 establert entre l'ANAF i la CNAS. I és respecte d'aquestes dades que la sentència considera que calia informar-ne les persones afectades –i obtenir-ne el consentiment, si escau-. En canvi, respecte les dades la comunicació de les quals estava habilitada per la Llei, la Sentència no estableix en cap moment que s'hagués d'informar les persones afectades.

D'acord amb això, el Tribunal declara el següent (el subratllat és nostre):

*“Los artículos 10, 11 y 13 de la Directiva 95/46/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 24 de octubre de 1995, relativa a la protección de las personas físicas en lo que respecta al tratamiento de datos personales y a la libre circulación de estos datos, deben interpretarse en el sentido de que se oponen a medidas nacionales, **como las que son objeto del procedimiento principal**, que permiten a una administración pública de un Estado miembro transmitir datos personales a otra administración pública y el*

subsiguiente tratamiento de esos datos, sin que los interesados hayan sido informados de esa transmisión ni de ese tratamiento.”

Queda clar, a la vista de la sentència, que s'està pronunciant no respecte de qualsevol comunicació de dades entre administracions públiques sinó exclusivament respecte el supòsit plantejat. Això és, la comunicació d'unes dades, les d'ingressos, respecte de les quals no existia una habilitació legal per a la seva comunicació, ni tampoc es comptava amb el consentiment de les persones afectades.

De fet, la conclusió a la que arriba el Tribunal es desprèn clarament del que estableix la Directiva 95/46/CE, del Parlament Europeu i el Consell, de 24 d'octubre de 1995, relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades.

“Artículo 11. Información cuando los datos no han sido recabados del propio interesado.

1. Cuando los datos no hayan sido recabados del interesado, los Estados miembros dispondrán que el responsable del tratamiento o su representante deberán, desde el momento del registro de los datos o, en caso de que se piense comunicar datos a un tercero, a más tardar, en el momento de la primera comunicación de datos, comunicar al interesado por lo menos la información que se enumera a continuación, salvo si el interesado ya hubiera sido informado de ello:

- a) la identidad del responsable del tratamiento y, en su caso, de su representante;*
- b) los fines del tratamiento de que van a ser objeto los datos;*
- c) cualquier otra información tal como:*
 - las categorías de los datos de que se trate,*
 - los destinatarios o las categorías de destinatarios de los datos,*
 - la existencia de derechos de acceso y rectificación de los datos que la conciernen, en la medida en que, habida cuenta de las circunstancias específicas en que se hayan obtenido los datos, dicha información suplementaria resulte necesaria para garantizar un tratamiento de datos leal respecto del interesado.*

*2. Las disposiciones del apartado 1 no se aplicarán, en particular para el tratamiento con fines estadísticos o de investigación histórica o científica, cuando la información al interesado resulte imposible o exija esfuerzos desproporcionados o el registro o la **comunicación a un tercero estén expresamente prescritos por ley**. En tales casos, los Estados miembros establecerán las garantías apropiadas.”*

És a dir, l'article 11 de la Directiva 95/46/CE estableix l'obligació d'informar sobre determinats extrems en el cas que es recullin dades provinents no de la mateixa persona afectada sinó de terceres persones. Aquest seria el cas de les comunicacions de dades personals entre administracions públiques. Ara bé, l'apartat 2 del mateix article exclou determinats supòsits com ara el cas que la comunicació de dades a un tercer estigui expressament prescrita per la llei.

A idèntica conclusió s'ha d'arribar si s'analiza la legislació espanyola en matèria de protecció de dades.

L'article 5.4 de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD) estableix que quan es recullen dades personals que no facilita la persona interessada, sinó una tercera persona, cal informar les persones afectades, en el termini dels tres mesos següents, sobre determinats extrems:

“4. Cuando los datos de carácter personal no hayan sido recabados del interesado, éste deberá ser informado de forma expresa, precisa e inequívoca, por el responsable del fichero o su representante, dentro de los tres meses siguientes al momento del registro de los datos, salvo que ya hubiera sido informado con anterioridad, del contenido del tratamiento, de la procedencia de los datos, así como de lo previsto en las letras a), d) y e) del apartado 1 del presente artículo.”

D'acord amb això el cessionari hauria d'informar sobre:

- L'existència d'un fitxer
- La finalitat i el contingut del tractament
- La procedència de les dades
- Els destinataris de la informació
- La possibilitat d'exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició
- La identitat i l'adreça del responsable del tractament

No obstant això, i seguint en aquest punt l'article 11.2 de la Directiva 95/46/CE, l'article 5.5 de l'LOPD preveu que aquest deure d'informació no serà exigible, entre d'altres supòsits, quan una llei prevegi la comunicació:

*“5. No será de aplicación lo dispuesto en el apartado anterior, **cuando expresamente una ley lo prevea**, cuando el tratamiento tenga fines históricos, estadísticos o científicos, o cuando la información al interesado resulte imposible o exija esfuerzos desproporcionados, a criterio de la agencia de Protección de datos o del organismo autonómico equivalente, en consideración al número de interesados, a la antigüedad de los datos y a las posibles medidas compensatorias.”*

En conseqüència, en aquells supòsits en què una llei prevegi expressament la comunicació de dades entre dues administracions públiques, no serà exigible el compliment del deure d'informació per part del cessionari. I en aquest punt no existeix discordança entre el que estableix l'article 11 de la Directiva 95/46/CE i el que estableixen els apartats 4 i 5 de l'article 5 de l'LOPD, per la qual cosa la fonamentació continguda a l'esmentada sentència no tindria cap repercussió en les comunicacions entre administracions públiques que estiguin habilitades expressament per una llei.

No existeix en aquest punt cap discordança en el que estableix la normativa espanyola de protecció de dades i el que estableix l'article 11 de la Directiva 95/46/CE.

De fet, el Reglament (UE) 2016/679, de 27 d'abril de 2016, general en matèria de protecció de dades de caràcter personal (RGPD), aplicable a partir del 25 de maig de 2018, també regula

aquesta qüestió en el mateix sentit. Així, d'acord amb l'article 14 el responsable del tractament ha d'informar sobre els extrems següents:

“1. Cuando los datos personales no se hayan obtenidos del interesado, el responsable del tratamiento le facilitará la siguiente información:

- a) la identidad y los datos de contacto del responsable y, en su caso, de su representante;*
- b) los datos de contacto del delegado de protección de datos, en su caso;*
- c) los fines del tratamiento a que se destinan los datos personales, así como la base jurídica del tratamiento;*
- d) las categorías de datos personales de que se trate;*
- e) los destinatarios o las categorías de destinatarios de los datos personales, en su caso;*
- f) en su caso, la intención del responsable de transferir datos personales a un destinatario en un tercer país u organización internacional y la existencia o ausencia de una decisión de adecuación de la Comisión, o, en el caso de las transferencias indicadas en los artículos 46 o 47 o el artículo 49, apartado 1, párrafo segundo, referencia a las garantías adecuadas o apropiadas y a los medios para obtener una copia de ellas o al hecho de que se hayan prestado.*

2. Además de la información mencionada en el apartado 1, el responsable del tratamiento facilitará al interesado la siguiente información necesaria para garantizar un tratamiento de datos leal y transparente respecto del interesado:

- a) el plazo durante el cual se conservarán los datos personales o, cuando eso no sea posible, los criterios utilizados para determinar este plazo;*
- b) cuando el tratamiento se base en el artículo 6, apartado 1, letra f), los intereses legítimos del responsable del tratamiento o de un tercero;*
- c) la existencia del derecho a solicitar al responsable del tratamiento el acceso a los datos personales relativos al interesado, y su rectificación o supresión, o la limitación de su tratamiento, y a oponerse al tratamiento, así como el derecho a la portabilidad de los datos;*
- d) cuando el tratamiento esté basado en el artículo 6, apartado 1, letra a), o el artículo 9, apartado 2, letra a), la existencia del derecho a retirar el consentimiento en cualquier momento, sin que ello afecte a la licitud del tratamiento basada en el consentimiento antes de su retirada;*
- e) el derecho a presentar una reclamación ante una autoridad de control;*
- f) la fuente de la que proceden los datos personales y, en su caso, si proceden de fuentes de acceso público;*
- g) la existencia de decisiones automatizadas, incluida la elaboración de perfiles, a que se refiere el artículo 22, apartados 1 y 4, y, al menos en tales casos, información significativa sobre la lógica aplicada, así como la importancia y las consecuencias previstas de dicho tratamiento para el interesado.”*

I l'apartat 4 afegeix:

“Cuando el responsable del tratamiento proyecte el tratamiento ulterior de los datos personales para un fin que no sea aquel para el que se obtuvieron, proporcionará al interesado, antes de dicho tratamiento ulterior, información sobre ese otro fin y cualquier otra información pertinente indicada en el apartado 2.”

Però com feia l'article 5.5 LOPD, l'article 14.5 del RGPD també preveu una excepció al deure d'informació per als casos en què una llei prevegi la comunicació:

“5. Las disposiciones de los apartados 1 a 4 no serán aplicables cuando y en la medida en que:

c) la obtención o la comunicación esté expresamente establecida por el Derecho de la Unión o de los Estados miembros que se aplique al responsable del tratamiento y que establezca medidas adecuadas para proteger los intereses legítimos del interesado”

Per tant, el règim aplicable a Catalunya ja preveu amb caràcter general l'obligació d'informar quan es comuniquen les dades entre administracions públiques, sens perjudici de l'excepció prevista per aquells casos en què la comunicació estigui expressament prevista a la Llei.

III

Més enllà del règim general al que s'ha fet referència per a aquells supòsits en què la comunicació estigui prevista en una norma amb rang de llei, hi ha un altre supòsit que convé analitzar. Es tracta d'aquells casos en què una administració encarrega a una tercera persona (pública o privada) una prestació que comporta l'accés a informació personal de la qual n'és responsable l'administració (o qualsevol altre responsable del tractament). Ens referim al que es coneix com a encarregat del tractament.

L'article 3.h) de l'LOPD defineix l'encarregat del tractament com *“la persona física o jurídica, autoridad pública, servicio o cualquier otro organismo que, sólo o conjuntamente con otros, trate datos personales por cuenta del responsable del tratamiento.”*

I l'article 12.1 de la mateixa llei orgànica afegeix que *“no se considerará comunicación de datos el acceso de un tercero a los datos cuando dicho acceso sea necesario para la prestación de un servicio al responsable del tratamiento.”*

Ara bé, perquè això sigui així, és a dir, per a que aquest accés no tingui la consideració de comunicació de dades, tant l'entitat que fa l'encàrrec com la que l'ha de complir, han de signar un contracte o acord en el qual s'estableixin com a mínim els extrems a què es refereix l'article 12.2 de l'LOPD:

- Que l'encarregat del tractament només ha de tractar les dades d'acord amb les instruccions del responsable del tractament

- Que no les pot aplicar ni utilitzar amb una finalitat diferent de la que figuri en el contracte esmentat
- Que no les pot comunicar a altres persones, ni tan sols per conservar-les
- Les mesures de seguretat que l'encarregat del tractament està obligat a implementar, o si més no, el nivell de mesures de seguretat que ha d'aplicar

En aquests casos, o sigui, quan l'administració encarrega una determinada prestació a un tercer, com podria ser el cas en què una administració delega en una altra la recaptació d'ingressos, no ens trobaríem pròpiament davant d'una cessió. I essent així, tampoc seria d'aplicació el deure d'informació establert a l'article 5.4 de l'LOPD en aquesta transmissió d'informació.

A aquesta mateixa conclusió porta l'anàlisi del que preveu el nou RGPD. L'article 4.10 del RGPD estableix que l'encarregat del tractament no té la consideració de tercer. D'això se'n desprèn que el seu accés a la informació no es considerarà una comunicació. Per tant, tampoc seria d'aplicació l'obligació d'informar les persones afectades en el moment que el responsable del tractament comunica dades a l'encarregat del tractament.

D'acord amb les consideracions fetes en aquests fonaments jurídics en relació amb la consulta en relació amb les conseqüències derivades de la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de l'1 d'octubre de 2015, es fan les següents,

Conclusions

Quan les dades no es recullen de la persona interessada sinó que les facilita una tercera persona, tant la normativa europea de protecció de dades com l'LOPD estableixen que el cessionari d'informació de caràcter personal no té l'obligació d'informar les persones afectades si la comunicació està expressament prevista en una llei.

Barcelona, 20 de juliol de 2016